

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1955 ИЮНЬ 12 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 118 (3312) Өртгө 20 коп.

Эш Николай Александрович Булганинга (1 арын). Эш Н. А. Булганинга Социалистик Күш-ажалдын Маадры атты тыпсыр дугаында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЫНЫ (1 арын). Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга алдар кылдыр ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинга болган хүлээп алышкыны (1 арын). Бүтү-өвилелдин көдөз ажыл-агый делгелгезинге Индияның Премьер-Министри Дж. Нерунуң чораны (1 арын). П. Киселев. — Кызыл хоорайның партия чырдыгышынын үезинде өөргөлдөгө чымының түнөөдери (2 арын). Европага тайбыны быжыгаарынын эрге-ажыктарына (2 арын).

М. Достан-оол. — Малдын продуктулуун көзүлдөр дөөш социалистик чарыш калбарын (3 арын). Т. Туметей. — Ажылчы чоннарының нийти хураалдары (3 арын). В. М. Молотовтун Парижде чедө бергени (4 арын). Тайбынының Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретариатынын дылпады. (4 арын).

Пропагандист кадрларны белеткээри — партия организацияларының чугула сорулгазы

Пропагандист кадрларны теориятыг билини бедириниң болгаш оларның пропаганда дуржугаларын байдарынын бар чугула хевирин — партия комитеттериниң чанында пропаганда дуржугаларының доктаамал ажылдар семинарлары болур. Партияның төөгүтүн болгаш теориятын ханы өөренип алырына, дуржугалары улам байдарына база теорияны ажыл-агыйның чугула айтырларына-биле шыя дүштүреринче угландыр тургускан семинар пропаганда дуржугалары улуу-биле дузадаар деп чүвени практика көргүзүп турар. Мычтанга, пропаганда дуржугалары доктаамал ажылдар семинарларын апа-ла бир сургаалда черлери болдурбайн, теорияны айтырларын билип алырына пропаганда дуржугалары өөрдириниң бугуш школазы болдурарын чеди алыр партия организацияларының чугула сорулгазы болур. Өөрдириниң бо чымында партиянык көдөз райкомнар болгаш СЭКП-ниң Кызыл хоорай комитеди пропаганда дуржугалары семинарларын доктаамал өрттүрүп турганар. СЭКП-ниң Кызыл хоорай комитеди, Чөөн-Хемчик, Эризи, Сүт-Хөл, Узуг-Хем райкомнары бо өөрдилге чымында семинарларын 5—6 удаа өрттүргөзүп болгаш пропаганда дуржугалары семинарларга хөй-биле кинриштер турганар. Оларны кайы-бир белгилерин кичээлдеринге олуруштуруп, дуржула салчуушунуларын чорудуп турган. Пропаганда дуржугалары билиниң болгаш башкылар турар өрттөнүң айымына семинарларын база өрттүргөзүп.

Мурнуна чылдарда пропаганда дуржугалары семинарлары чыгыс ай план бузулар эртин турган болза, бо өөрдилге чымында райкомнар болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң практиказын оон өскөрткөнөр, пропаганда дуржугалары семинарларын тургаш, семинар бүртүзүүнү планын боттары тазыштыр чорудуп алып апарганар. Доктаамал семинарларын мычар өрттүрүп чорук амдыралда чаа болуш-куннарын хүн-бүрү билип алып арганы пропаганда дуржугалары болур. Чымын пропаганда дуржугалары семинарларын доктаамал өрттүрүп турганар. СЭКП-ниң Кызыл хоорай комитеди, Чөөн-Хемчик, Эризи, Сүт-Хөл, Узуг-Хем райкомнары бо өөрдилге чымында семинарларын 5—6 удаа өрттүргөзүп болгаш пропаганда дуржугалары семинарларга хөй-биле кинриштер турганар. Оларны кайы-бир белгилерин кичээлдеринге олуруштуруп, дуржула салчуушунуларын чорудуп турган. Пропаганда дуржугалары билиниң болгаш башкылар турар өрттөнүң айымына семинарларын база өрттүргөзүп.



ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. БУЛГАНИН.

Эш Николай Александрович БУЛГАНИНГА

Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының Төп Комитеди болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели Ленинниң шыңы өөреникчи болгаш Сталиниң соратниги, Коммунист партиянык болгаш Совет курунениң шыларангай ажылдакчызы Силерниң алдан харлыг болгаш хунуңер таварыштыр Силерге изиг байыр чедирип тур. Совет күрүнени тургузары болгаш социалистик индустриализация дээш демиселге, фашисттик эжекекчилерни ашкан тилелге дээш база бистич Төрөөнү чуртувустун экономикатыг болгаш камгалаңыр күчүзүн быжыглаары дээш демиселге Силерниң ачы-хавыяаларынары Коммунист партия болгаш совет улус бедил-биле үнелеп турар. Партиянык болгаш күрүнениң ажил чорудулузының бүгү албан-хүлээлгелеринге Силер бодунарнык бүгү күштеринери коммунизм тургузушкунунуң хөргөнгө могай чок энергия-биле болгаш бедик принципалды-биле берип турар Силер. Чаагай каддыңарны болгаш Совет Эвилелиниң улустарынын чаагай чоруунга, коммунизмни чаагай чоруунга улам ынай хөй чылдарда үрөтүнелдик ажылдарыңарны Силерден чүректин бүгү ханызындан күзеп тур бис, бистич өнүгүүс болгаш эживис, бистич эргим Николай Александрович. Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының Төп Комитеди. ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлели.

Эш Н. А. Булганинга Социалистик Күш-ажалдын Маадры атты тыпсыр дугаында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң ЧАРЫНЫ

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы эш Н. А. Булганиниң төртүнгөн хунунден бээр алдан харлыг болганы-биле холбаштыр база Коммунист партиянык болгаш совет улустун мурнунга оон шыларангай ачы-хавыяаларын демдеглевшаан, эш Николай Александрович Булганинга Социалистик Күш-ажалдын Маадры атты тывышпшаан, апа Ленин орденин болгаш «Кадыр болгаш маска» деп алдын медалды тыпсыр. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. ВОРОШИЛОВ. ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. ПЕГОВ. Москва, Кремль 1955 ч. июнь 10.

Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга алдар кылдыр ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганинга болган хүлээп алышкыны

Июнь 9-та ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. А. Булганин Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга ССРЭ-ге келгенинге алдар кылдыр Кремльдиң Узуг ордуунга хүлээп алышкыны кылган. Хүлээп алышкыны өгөөрүнүн мурнуна Индия Республиканык болгаш Совет Эвилелиниң Күрүнө гимнлери ыргалып күөсеткен. Индия Республиканың Премьер-Министри, Даштык Херектер Министри Джавахарлал Неру, оон уруу Индира Ганди, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Чингине Секретары Н. Р. Пиллаи, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Европа Билдириниң Эргелекчиси А. Хуссейн, Индия Республиканың ССРЭ-ге Оназа болгаш Бүрүн эргелиг Элчиси К. П. Ш. Менон, Индия Республиканың ССРЭ-ге Элчиси чериниң бирги Секретары П. Н. Кауль олар хүлээп алышкыныга кирешкенер. Совет таладан хүлээп алышкыныга Б. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Миклоя, М. Г. Перухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, М. А. Суслон, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчылары А. П. Завенягин, А. Н. Косыгин, В. А. Кучеренко, П. П. Лобанов, В. А. Малышев, Н. Ф. Тевосян, М. В. Хрунчев, РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы М. Н. Тарасов, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. М. Пузанов, ССРЭ-ниң Министрлер П. Я. Антонов, В. Г. Бабаев, Н. А. Бенедиктов, Ф. Д. Вараксин, П. Н. Горемыкин, Н. А. Дыгай, В. П. Ельцин, Г. К. Жуков, В. Г. Жаворонков, А. Г. Зверев, А. А. Ишков, И. Г. Кабанов, Е. Ф. Боженинов, А. К. Кортунюк, Л. Р. Коринцев, С. Н. Крутов, М. Д. Ковригина, А. И. Костусов, В. Д. Калмыков, Е. С. Новоселов, Ф. Г. Логанов, И. А. Лихачев, П. Ф. Ломако, Н. А. Михайлов, П. И. Носенко, Г. М. Орлов, П. И. Паршин, Н. Д. Исурцев, Н. С. Рыжов, Д. Я. Райзер, И. Т. Скиданенко, С. А. Степанов, Д. Ф. Устинов, З. А. Шапков, А. Г. Шереметьев, П. А. Юдин, Курганлыгы даргазы Н. Б. Байболов, ССРЭ-ниң чингине прокурору Р. А. Руенко, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының президенти А. Н. Несмеянов, СЭТА-ның харысалганын удуругузуу Н. П. Палыгунов, «Правда» солунуң кол редактору Д. Т. Шенлов, «Красная звезда» солунуң кол редактору В. П. Москолевский, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы Н. Н. Беспалов, Москваык область Советиниң күтүскүнү даргазы А. П. Волков, Моссоветтиң күтүскүнү даргазы М. А. Яснов, Совет Эвилелиниң Маршалдары И. Х. Баграмян, С. С. Бирюзов, И. С. Ковалев, К. С. Москаленко, В. Д. Соколовский, ВКСМ ТК-ның секретары А. Н. Шеленин, ССРЭ-ниң Министрлериниң оралакчылары А. А. Громико, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, В. С. Кемениов, С. В. Кафанов, П. Н. Кузьмин, В. В. Мадлевич, В. Н. Столетов, В. С. Семенов, И. Ф. Семичастнов, Н. Е. Твердохлебов, РСФСР-ниң Културга Министри Т. М. Зуева, уजार-чүлдүн кол Маршалы П. Ф. Жигарев, артиллерияның Маршалы М. И. Неделин, армия генералы А. И. Антонов, адмирал Н. Е. Басистый, генерал-полковниктер А. С. Желтев, Ф. Ф. Кузнецов, И. А. Серов, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретарының оралакчызы А. Ф. Горкин, Күш-култура болгаш спорт талымы-биле комитеттиң даргазы Н. Н. Романов, ССРЭ-ниң совет чагаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң

бирги секретары А. А. Сурков, ССРЭ-ниң Уран-чуруга академиязының президенти А. М. Герасимов, Даштык-биле културтуг харылааның Бүгү-өвилел нийти-лелиниң баштаар чериниң даргазы А. И. Деинов, Москванык болгаш бүгү Русу-лук патриархы Алексий, Брутицкийниң болгаш Коломнаың митрополиди Николай, ССРЭ-ниң Европа өөздөнч болгаш Сибирниң мусулманнарының шажын эзелдиниң даргазы Ш. Хивалетдинов, Тайбың камгалааның Совет комитетиниң даргазы Н. С. Тихонов, Бүгү-өвилелдин көдөз ажыл-агый делгелгезиниң директору Н. В. Цицин, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң, ССРЭ-ниң Намгалал Министрлер Чөвүлелиниң Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң харысалгалык ажылдакчылары, бугурууга чыгарыл-чылары, өрттөнүң, култураның ажылдакчылары, журналистер кирешкенер. Хүлээп алышкыныга кирешкен залчыларын аразында оназа болгаш бүрүн эргелиг элчилер болза: Швеция — Р. Г. Сульман, Бирма Эвилели — монг чин, Корея Улус-демократтыг Республикасы — Лим Хэ, Вьетнамның демократтыг Республикасы — Нгуен Донг Ванг, Италия Республикасы — М. Ди Стефано, Франция — А. Жюк, Польша Улус Республикасы — В. Ленковский, Чехословак Республикасы — Я. Вошагалик, Аргентина — А. Браво, Нидерландлар — З. Тейксера де Маттос, АБШ — Ч. Э. Болен, Австрия — Н. Шюшофф, Албанияның Улус Республикасы — М. Ирафти, Герман демократтыг Республикасы — Р. Аппельт, Великобритания — У. Аэтер, Греция — А. Д. Контумас, Мексика — А. Розенцвейг Диас, Афганистан — Г. И. Тарзи, Канада — Дж. В. К. Уоткинс, Норвегия — Э. Бродланд, Гужын Улус Республикасы — И. Раб, Венгр Улус Республикасы — Ф. Мюньчи, Турция — С. Эени, Кыдат Улус Республикасы — Лю Сяо, Израиль күрүнени — И. Авидар; оназ эргелиг төлөөлекчи-лер болгаш бүрүн эргелиг министрлер болза: Люксембург — Р. Блюм, Эстония — Г. Заллака, Таяланд — Ш. Орестанура, Швейцария — Э. де Хаалер, Исландия — П. Төрстейнссон, Сирия — Ф. Аани, Ливан — А. Пакстан, Дания — А. мер; херектерге түр бугуруткенер болза: Ирак А. Этсамби, Пакистан — М. Ахмад, Югославияның Федералдык Улус Республикасы — В. Осолния, Моол Арат Республикасы — А. Тойбо, Индонезия Республикасы — С. Лудовото, Болгарияның Улус Республикасы — И. К. Дарвуланов, Египет — Н. А. Х. Баэри, Бельгия — Э. Девастю-Гюго, Финляндия — Я. Заллака. Аалчыларын аразында М. Чалапатхи Рауга баштаган индий журналистериниң ССРЭ-де чоруп турар төлөөлери база бар. Хүлээп алышкыны үезинде Н. А. Булганин биле Джавахарлал Неру чугулар солукшанар. Хүлээп алышкыны чүректин ханызындан болгаш найыралдык байдымыга өрткен.

Хүлээп алышкының кирижкилеринге уран-чүлдөр мастерлериниң күжү биле улуг концерт көргүсөн. (СЭТА).

Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга алдар болдурган К. Е. Ворошиловка болган эртенги шайлагга

Июнь 9-та ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов тусый барлаашкыны-биле Москвада келген Индия Республиканың Премьер-Министри, Даштык Херектер Министри Джавахарлал Неруга алдар кылдыр эртенги шайлагга тургускан. Эртенги шайлагга Джавахарлал Неру, оон уруу Индира Ганди, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Чингине Секретары Н. Р. Пиллаи, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Европа Билдириниң Эргелекчиси А. Хуссейн, Индия Республиканың ССРЭ-ге Оназа болгаш Бүрүн эргелиг Элчиси К. П. Ш. Менон кадаймы-биле олурушканар. Совет таладан Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Миклоя, М. Г. Перухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. М. Пузанов, ССРЭ-ниң Министрлер П. Я. Антонов, В. Г. Бабаев, Н. А. Бенедиктов, Ф. Д. Вараксин, П. Н. Горемыкин, Н. А. Дыгай, В. П. Ельцин, Г. К. Жуков, В. Г. Жаворонков, А. Г. Зверев, А. А. Ишков, И. Г. Кабанов, Е. Ф. Боженинов, А. К. Кортунюк, Л. Р. Коринцев, С. Н. Крутов, М. Д. Ковригина, А. И. Костусов, В. Д. Калмыков, Е. С. Новоселов, Ф. Г. Логанов, И. А. Лихачев, П. Ф. Ломако, Н. А. Михайлов, П. И. Носенко, Г. М. Орлов, П. И. Паршин, Н. Д. Исурцев, Н. С. Рыжов, Д. Я. Райзер, И. Т. Скиданенко, С. А. Степанов, Д. Ф. Устинов, З. А. Шапков, А. Г. Шереметьев, П. А. Юдин, Курганлыгы даргазы Н. Б. Байболов, ССРЭ-ниң чингине прокурору Р. А. Руенко, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының президенти А. Н. Несмеянов, СЭТА-ның харысалганын удуругузуу Н. П. Палыгунов, «Правда» солунуң кол редактору Д. Т. Шенлов, «Красная звезда» солунуң кол редактору В. П. Москолевский, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы Н. Н. Беспалов, Москваык область Советиниң күтүскүнү даргазы А. П. Волков, Моссоветтиң күтүскүнү даргазы М. А. Яснов, Совет Эвилелиниң Маршалдары И. Х. Баграмян, С. С. Бирюзов, И. С. Ковалев, К. С. Москаленко, В. Д. Соколовский, ВКСМ ТК-ның секретары А. Н. Шеленин, ССРЭ-ниң Министрлериниң оралакчылары А. А. Громико, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, В. С. Кемениов, С. В. Кафанов, П. Н. Кузьмин, В. В. Мадлевич, В. Н. Столетов, В. С. Семенов, И. Ф. Семичастнов, Н. Е. Твердохлебов, РСФСР-ниң Културга Министри Т. М. Зуева, уजार-чүлдүн кол Маршалы П. Ф. Жигарев, артиллерияның Маршалы М. И. Неделин, армия генералы А. И. Антонов, адмирал Н. Е. Басистый, генерал-полковниктер А. С. Желтев, Ф. Ф. Кузнецов, И. А. Серов, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретарының оралакчызы А. Ф. Горкин, Күш-култура болгаш спорт талымы-биле комитеттиң даргазы Н. Н. Романов, ССРЭ-ниң совет чагаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң

Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга алдар болдурган К. Е. Ворошиловка болган эртенги шайлагга

Июнь 9-та ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Даргазы К. Е. Ворошилов тусый барлаашкыны-биле Москвада келген Индия Республиканың Премьер-Министри, Даштык Херектер Министри Джавахарлал Неруга алдар кылдыр эртенги шайлагга тургускан. Эртенги шайлагга Джавахарлал Неру, оон уруу Индира Ганди, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Чингине Секретары Н. Р. Пиллаи, Индия Республиканың Даштык Херектер Министрлер Чөвүлелиниң Европа Билдириниң Эргелекчиси А. Хуссейн, Индия Республиканың ССРЭ-ге Оназа болгаш Бүрүн эргелиг Элчиси К. П. Ш. Менон кадаймы-биле олурушканар. Совет таладан Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Миклоя, М. Г. Перухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. М. Пузанов, ССРЭ-ниң Министрлер П. Я. Антонов, В. Г. Бабаев, Н. А. Бенедиктов, Ф. Д. Вараксин, П. Н. Горемыкин, Н. А. Дыгай, В. П. Ельцин, Г. К. Жуков, В. Г. Жаворонков, А. Г. Зверев, А. А. Ишков, И. Г. Кабанов, Е. Ф. Боженинов, А. К. Кортунюк, Л. Р. Коринцев, С. Н. Крутов, М. Д. Ковригина, А. И. Костусов, В. Д. Калмыков, Е. С. Новоселов, Ф. Г. Логанов, И. А. Лихачев, П. Ф. Ломако, Н. А. Михайлов, П. И. Носенко, Г. М. Орлов, П. И. Паршин, Н. Д. Исурцев, Н. С. Рыжов, Д. Я. Райзер, И. Т. Скиданенко, С. А. Степанов, Д. Ф. Устинов, З. А. Шапков, А. Г. Шереметьев, П. А. Юдин, Курганлыгы даргазы Н. Б. Байболов, ССРЭ-ниң чингине прокурору Р. А. Руенко, ССРЭ-ниң Эртемнер академиязының президенти А. Н. Несмеянов, СЭТА-ның харысалганын удуругузуу Н. П. Палыгунов, «Правда» солунуң кол редактору Д. Т. Шенлов, «Красная звезда» солунуң кол редактору В. П. Москолевский, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Оралакчызы Н. Н. Беспалов, Москваык область Советиниң күтүскүнү даргазы А. П. Волков, Моссоветтиң күтүскүнү даргазы М. А. Яснов, Совет Эвилелиниң Маршалдары И. Х. Баграмян, С. С. Бирюзов, И. С. Ковалев, К. С. Москаленко, В. Д. Соколовский, ВКСМ ТК-ның секретары А. Н. Шеленин, ССРЭ-ниң Министрлериниң оралакчылары А. А. Громико, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, В. С. Кемениов, С. В. Кафанов, П. Н. Кузьмин, В. В. Мадлевич, В. Н. Столетов, В. С. Семенов, И. Ф. Семичастнов, Н. Е. Твердохлебов, РСФСР-ниң Културга Министри Т. М. Зуева, уजार-чүлдүн кол Маршалы П. Ф. Жигарев, артиллерияның Маршалы М. И. Неделин, армия генералы А. И. Антонов, адмирал Н. Е. Басистый, генерал-полковниктер А. С. Желтев, Ф. Ф. Кузнецов, И. А. Серов, ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретарының оралакчызы А. Ф. Горкин, Күш-култура болгаш спорт талымы-биле комитеттиң даргазы Н. Н. Романов, ССРЭ-ниң совет чагаалчылар эвилелиниң баштаар чериниң

«Көдөз ажыл-агый механизациязының болгаш электрификациязының» павильонунга Дж. Неру хөвөң ажап аларынын совет чаа машиналарына чыгып совет чык автомашиналарга, торшун чоту-биле онзалдын турар «ГАЗ-69» деп машинасы оназ хайгаары салган. Делгелгениң мал ажылының хоорайжы-гажына Дж. Неру болгаш оуну деп чоруп кижилер делгелгеде көргүсөн мал-дарны үндүрүп келген үезинде оларны сонуургап көргөн. Колхозтарын болгаш совхозтарын фермаларына доруктурун эстүрген бедик продуктууг мыйыстыг улуг буда малдын, хойларын, айттарынык изим-бүрү чаа породаларын көргүсөн. Ордулук чүтүркү айттары болгаш тергеде колчан орус үш айттар аалчыларын хайгааралын хара туткан. Аалчылар «Сүг ажыл-агыйның» павильоннага база чоран, күчүлүк гидро-электростанциялар туудушкуну-биле танышкан. Суттаргагыла участоттарына бүгү ажылды механизастаар арганы берип

турар Ортаақы Азия республикаларында сугтарынын чаа системазы-биле, бо үезин техниказы-биле каналдар аштарынын механизастатынган аргалары-биле, сугтарыга четкилеринге сугну дамчылары болгаш хуваары-биле Дж. Неру танышкан. Делгелгениң үнөлөшкөнүңер дестеринге Дж. Неру мындыг чүдүү бизжон: «Бо кайгамчытыг делгелге-дир, мөөң кара-чандыс комуларын болза, маңа үр туруп шылавазын болду». Индий аалчыларга делгелгеге чоран дугайында тураскаал кылдыр ББД-тын айлбомуң, орук айттычлары болгаш делгелгениң чарам черлерин тырттырган фото-чуруктары берген. Бүгү-өвилелдин көдөз ажыл-агый делгелгениң Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неру көрүп чоруп турар үеде оон-биле кады Индия Республиканың бугу журналистери база чоруп турган. (СЭТА).

Индия Республиканың Премьер-Министри Джавахарлал Неруга алдар болдурган К. Е. Ворошиловка болган эртенги шайлагга

### Сүт-Хөл районунун Калинин аттыг колхозунда

Хой кыргыздазы

Колхозта он муз ажык шөп мал бар, олардын дүгү чидирг чок ажап азыр дөш ажык байымыннын чоруп турар. Хой кыргыздазында МТС-тин 12 хаймык бир агрегаты болгон 36 колхозчулар ажылдап турар. Ам 1600 баш хой кыргыздын бар, олардын 1,2 килограмм дүтү кыргын ан турар. Ход хачым-биле хой кыргын турар өш Докал хүнде 28 хойларым кыргын, хүнүдү-не 7 күш- хүнү ажылдап турар. Ол ышкаш өштер Чыбанмаа, Чучузаа олар хүнде 20—25 хойларым кыргын турарлар. Хой кыргыздын кыска хуусада докшаа, шөп малды өст-сегенин сериш тайгаарже чылагалдар дөш кыргыздар социалстык чарышты кал-барткан.

Серин чайлаглар

Болжостуу чыгы мал азеб одалыг, сериан агаардыг, Мамы-Чүректят Сорут, Ак-Адыр, Ааттыг-Чагай чайлагларычыче июнь 1-ден эгелеп үнүскен. Чыгычылар өштер Баскешен, Адыр-оол олар төрөөн 82 бедерин 82 кууларын камгаалап алган өстүрүп турар. «Мамы-Чүрек» бажынын сериан одаларына чак, сөөк чок болур чер чүбө, белек болгон кууларын кайгамач кесмирип, анда кесмирип чайлаа мал бышык берге байдалына тоовас-даа» — деп, чыгы мал фермазынын эргелекчиси өш Дажы чытаалап олар.

Тараа суггарылаззы

Алаш-Асымның тараалыг дегем ховуларында механизаторларын болгон колхозчуларын каттыккан күш-ажымы-биле чаккан тараалар колхозчуларын өртүп, чыгыр-догаа кылдыр үнү белген.

Забесивиди дүжүтү өстүрүп азыр дөш хову бригадаларынын тараакчыларын суггарыла ажалычыне түдүктөн кирген. Тараа суггарылаззында 29 колхозчулар ажылдап турар. Суггарычыларын аразында социалстык чарыш каапарын, олар 160 ачыг гектар кызылчаты суггарган. Суггарычылар өштер: Кырбадай, Анай-оол олар хүнде 3 гектары суггарып турган, 4 гектар чедирип турар. Алаш-Асымның тараалыг ховуларын сайбар болгон суг удуу-ооде дөгетипер. Тарааны 2 уаа суггарып болза эгээринчсе дүжүтү алтын Калининлар билер.

Чагай амыдырал

Колхозчуларын материалдыг байдалы хүн белген тудум-на сайбар, колхозчулар барык кижы бүрүз чагай-тергелерин апарган, ол хамаан чок мотоциклдер салып ан турарлар. Хову бригадалында ажылдап турар өш Менге, тудат бригадалында өштер: Хөстай, Хөдүр-оол, Серен-Доржу олар 1954 чылда күш-хүнүге алган тарааны күрүнеге дүжааган мотциклдер салып алганар.

Бөрү-биле демисел

Колхозтук сугарыг ачышын өш Билдиге баштаган колхозчу анчылар 16 бөрүктерин ууткап чок кылганар. Билдин ирей бөрү ачаарына уагу дуржугалык, чыл-бүрү малды дайымы бөрүдери мывалды өдүрер. Ачынын дуржугалыкка мержеши өрөгөн амыл анчылар өштер: Өтпек, Сыгды олар 10 бөрөк өдүрер.

Д. СЮРЮН-ООЛ,

«Шынын» корреспондентиси.

## Кызыл хоорайның партия чырыдышкынынын үезинде өөредилге чылының түнелдери

Коммунист партияның болгон Совет күрүтүң уагуу организациы болгон баштыкчы В. И. Ленин массаларын медресин-биле күрүне күштү деп хей удаа айтып чоразан. Ичангам бистац партияссе совет уаустун, хамыктын мур-лунда оларын авангарды коммунистер-ини идеяг дегенде, политиктиг медресин көдүрер дөш бүтү-ле хемчегелерин ан турар. Ажылдын кандыг-даа адырын ажылдакчыларын идеяг кан-нагазы болгон марксисцигаиничи медресин белиг болган тудум-на, оларын кылып турар ажымы өш түнелдиг болуу дээрин билдигир.

Ботаринын политиктиг билгелерин бейдери дөш, делегате өш мурнакчы эртемни—марксизми шигээдин алдыр дөш доктаамал ажылдарын партианын Уставы бүтү кижигүнеринге хүлээдирип турар.

Марксисци-ленинчи теорияны шигээди алдырыга бүтү таарымчалыг байла-лар бистац бүтү чүтүвуста ышкаш, Кызылда база-ла тургустунган. СЭКП-ини хоорай комитетинин чанында марксиз-ленинничи кезээки университетди болган хоорайның партия школасы ажылан ам-даа үргүчүрүп турар. Партияның өте организацианын 7 политшколалар болган 24 бөлүмүр ажылдап турганар. Бүтү политшколар болган бөлүкчээр мержешигиди пропагандастер-биле чет-челестини турган.

Бот-кичээл-биле өөренип турар комму-нистер дүжаалап сорулга-биле СЭКП хооркомунун чанында лекция номчуру черин өөредилге эгелээр-биле деге тур-гусука болган анаа партия төгүзү, флэ-софия болган политэкономика талазы-биле лекциялар номчутуун турган.

Хоорайның партия өте организациаларын боттарында бар болдуар арталарын ажылдап, идеология айтырыгыларын талазы-биле СЭКП ТК-нын айтышкына-рын күсселин турган, коммунистерни болган партия кижигүрү өтөс активни политиктиг кижизилдигинин талазы-биле өлөөн ажылды кылганар. Өөредил-генин эртерин 1954—1955 чылдында пар-тия чырыдышкынынын четкиинде өөредилгени бүтү хевирлеринге 1237 кижки, ош иштинде 1018 коммунистер хаара түтүтүп турган.

Партия чырыдышкынынын система-лык өөредилгенин эртерин чылы хоорай-нын партия өте организациаларын хей нуруузуна өй-шанда эгелеп, органи-застыг эртерин болгон доозулган. Полит-школаларга болган бөлүмүрге болган түнел кичээлдер, марксиз-ленинничи университетке эртерин эжаменер диг-накчыларын өөредилге чылынын дү-жүзүндө ак-сетилдик ажылдаанын, ханы болган бижыг билгелерин чедип ал-ганын көргүсөн.

Чамдык чидөөстери кыргуап болуу.

Танды районун Буденный аттыг кезе-ажык-агыл артеил кыргыза чогуур 7000 баш хонун кыргыздын доокан. Хой кыргыздаздыга Бай-Хаак МТС-тин электри-биле хой кыргып болган кол-хозтун 24 кижы составтыг бригадалыг кыргыздын организастыг чорулуп турар. Хой бүрүдүнүн ортумаа-биле 1,8—2 килограмм дүк кыргытын турар. Хойку Сайын-Хөө будунга быжыгаан хойла-

Марксиз-ленинничи кезээки универ-ситетинге философия талазы-биле эжамен дүжааган 35 дикнакчылардан 7 кижки конугтү өш, 20 кижки өш демектерин алганар. Университетте СССР төгүзү-нү болган географини талазы-биле азычтар база чедиркиниг эртерин.

Өөредилге чылынын түнелдери хоорай-нын партия организацианын комму-нистерини хей нурузу боттарынын нити болган политиктиг билгин бей-дип, марксиз-ленинничи шигээдин аары дөш кызмаа ажылдаанын көрү-зүп турар.

Эш Понамаренко бодунун нити билгин бейдин кал дөш каш чылдарга кызмаа ажылдап келген, ам 9 класстын эжаменни дүжаап турар. Бодунун политиктиг болган нити билгин бейдер дөш ош чүтүдүтүг ажылд анаа дүжаалап турар. Ол иш заво-дун директорунга ажылдап кирген соонда бодунунун ажылы эжакоор.

Боттарынын билгин бейдери дөш комму-нистер өштер Сыгды биле Шинин олар (Күрүтүнүн Аймык чогууну Комитеди) база кызмаа ажылдап турар. Олар бо чымы 10 классты доокан, ортумак эр-темин чедип алдылар. Киноатрида өш Черлеа бо чымын ажылчын аныктар школазынын VII класын доокан.

Эртерин өөредилге чылында боттарынын политиктиг билгин бейдери дөш комму-нистер өштер Вассер (кицияция эргеледи), Пахомов (Күрүтүнүн Аймык чогууну Комитеди), Бакулин (облпрокуратура) бол-ган өскөөр-даа чүтүдүтүг ажылдаанар. Олар хооркомунун лекция номчуру черинге номчутулган лекцияларга үргүчү кээп турганар. Партия төгүзүгү талазы-биле теоретиктиг чылаажышкынынга өштер Бакулин биле Вассер олар ханы болган бижыг билгелерин көргүсөн.

Ош-биле кады эртерин өөредилге чылы-нын түнелдери коммунистерни маркс-исци-ленинчи өөредилгенин тургусука-ны да уагу четистер берин база көргүтүп турар. Чамдык партия өте организациа-лар (АТБ-да — секретары өш Сафронов, алгы заводунда — секретары өш Родици, совхозтрастын автобазында — сек-ретары өш Николаев болган өскөөр-даа) СЭКП ТК-нын айтышкынынын чору-гуу түнелдиге үндүрбөн болган комму-нистерни политиктиг өөредилгени ала-чалгаарлаашкычы кигирген.

Эртерин өөредилге чылында Кызыл АТБ-зында партия өте организациаларында 30 ачыг партия кижигүнери болган партия кижигүнери кандидаттар өөредилгенин кандыг-даа хевир-биле хаара түтүтүп турган. Ишда партия төгүзүп өөренип болганге 11 кичээлдер уагуган. СЭКП хооркомунун май 30-де болган үшкү пле-нумунга коммунистер: өш Понамаренко (авторитетни чылынын), өш Сафронов партбюроун секретары) гр үенин иш-тинде өөренип турарлар деп демделген.

Эртерин өөредилге чылынын түнелдери

Эш Понамаренко марксиз-ленинничи кезээки университетинге үш каттап кирген, үш каттап үген, ичвалжажок ош бири күрүрү белин доокан. Эш Сафро-нов 1953—1954 өөредилге чылында хоорайда партияның кезээки школазына кирип алган, каш кичээлдерге өдүрүп чоруп, «бот-кичээл-биле өөренип» дөш үген. Ичвалжа-да бот-кичээл-биле база-ла өөренип турар.

Областа болган хоорайда авто ажы-агыйнын ажылында уагу четистерини кол чыдаганынын бирөөн болза, уагурутку ажылдакчылар өштер Пона-маренко, Антисмен болган Набоков олар боттарынын политиктиг билгин бейдер дөш ажылдап турарында деп СЭКП хооркомунун үшкү пленуму демделген.

Бо өөредилге чылында областын кул-тура эргелегинде коммунистер өштер Аракчаа, Маховов болган Дуняков олар боттарынын политиктиг билгин бейдер талазы-биле четпес ажылдаанар. Кезе-ажык-агыл техникумуун бухгалтери коммунист өш Смышляев бодунун политиктиг билг талазы-биле ажаок чылы калганын көргүсөн. Ол, кезе ажык-агыл техникумуна азыкчы, ичвалжажок 2 чыл дүргүзүндө чыгыс-даа эртерге азыч дүжааван. Техникумун директору өш Херуменков болган партия өте органи-зацианын секретары өш Сможевскипти талазында кандыг-даа контроль чегин ажылап алган, өш Смышляев согуу бо-лин номчувастан. Ичангам о СЭКП ТК-нын январь Пленумунун болган СССР-ниң Дөди Советиниң ийги сессиянын шигирлерин билбес болган. Коммунист Смышляев политиктиг билгин бейдери дөш ажылдап, хей-ининини ажылына киришпеш, хариин арагаа хай-дын турда партия организациы о дугай-ын чылаажып көрбөөни канчап-даа таарышпас.

Колхоз кадрларынын школазынын ди-ректорун ажык-агыл талазы-биле ори-зациа турган Козин база-ла политик-тиг билгин бейдери, ол айтырыгын хер-кеке албай турган. Ош түнелдиге Козин политиктиг билг талазы-биле көп-гү хөжүдөн болган арагаже хандыаа, хей-ини черлеринге хуланга чорук үлдүлүп турган. Партиянын хоорай ко-митетинин бөрүзү Козинни партиядан үлдүргөн, а администрация чери ону ажылында дүжүргөн.

Бо каш чидөөстер болза бир өтөс комму-нистер бодунун политиктиг билгин бе-ддерин бодовас, марксиз-ленинничи шигээдин албас апаар болза, олар хо-жу-дан каар, мораль болган өт-бүле талазы-биле үрелер болган шуут будалар, ич-чангам коммунистерни шуут партианы-нын хүрөөленинге бактап чоруур эрге-лин ышкаар деп чүвени хөргөчөлөп тур-ар.

Эртерин өөредилге чылынын түнелдери

партиянын чамдык өте организациалары политшколарын болган бөлүмүрүнн ажылычы хандал кирбей, оларын бот-туг уагуруга-биле хандырбай турганын база көргүсөн. Алгы заводунда полит-школа (партия организацианын сек-ретары өш Родици) уагуу үзүктөлүшкөн-дөр-биле ажылдап турган. Соххозтра-стын автобазында бөлүмдө түнел кич-чээлдер ам-даа өртүскөн.

Эртерин өөредилге чылында чамдык про-пагандастер кичээлдерге өш белеткеней турганы, ичангам боттарынын ажы-лаа частырыларын белин кылып тур-ганын көргүсөн. Олар боттарынын бе-седарын үч черин амыдыралындан хоорук эртерип турганар.

Коммунистерниң политиктиг өөредилге-синде уагуу четистерини бар бооп тур-ары болза, партия өте организациаларын-да ангыда хооркомуну бөрүзүп, ош пропаганда болган агитация кидизиниң (эргелекчиси өш Поляков) четпес ажылы деп база санава чогуур.

Пропаганда болган агитация кидизини коммунистерниң политиктиг өөредилге-сини эргелгел уагурун, пропагандастерини ажылында боттуг дуа көргүсөй турган. Кииядистиң ажылдакчылары өштер Шир-ел-биле Захаров олар политшколарын болган бөлүмүрүнн кичээлдеринге хо-гар олуруп, политиктиг өөредилгенин талазы-биле коммунистер-биле шоолуг чу-гаалашпай турганар. Чамдык полит-школарын болган бөлүмүрүнн болгай ажылдап турарын кидис билеп тура-да оларын ажылы өкиидер талазы-биле боттуг хемчегелерин албас.

Партия чырыдышкынынын четкиинде өөредилге чылы доозулган. Ам партия организациаларынн сорулгазы болза, коммунист бүрүзү өөредилгенин кич-чөөнөйлг аналгыга көргөш, өөредилге чылынын дүргүзүндө бар бооп турган четистерни улам талазы-биле илеретпеш, кедир өөредилге чылында белеткенин үезинде коммунистерниң өөредилгенин хевирин өш киччөөнөйлг тодаралып ал-гыр болур.

Өөредилге чылы доозулганы-биле хол-баштыр чаа өөредилге чылынын эгезинге чедир лекция пропагандазын күштөдир херек. Ичангам, коммунистер орту-зунага политиктиг ажылды улам күштө-дирер чүтүг. Коммунистерни политик-тиг өөредилгени—партийжи ажылдын өш чүтүгү кезин. Ичангам партия органи-зацианы бүрүзүгү хүндүлүг хүлээлген болза, ажылдын о участогун хүн-бүрү уагурутту, коммунист бүрүзү марксиз-ленинничи шигээдин алдыр дөш сока-вал чок ажылдарын чедип алгыр бо-лур.

П. КИСЕЛОВ,

СЭКП Кызыл хооркомунун секретары.

### Хой кыргыздазы дооступ туар

колхоз 800 килограмм дүтү күрүнеге дүжааган, ам күрүнеге дүк дүжаалаа-мы-биле чоокку хүнерде үзө санажыр дөш белеткенип турар.

колхоз 800 килограмм дүтү күрүнеге дүжааган, ам күрүнеге дүк дүжаалаа-мы-биле чоокку хүнерде үзө санажыр дөш белеткенип турар.

## Европага тайбыңны быжыглаарынын эрге-ажыктарына

Европа улустарынын мурунда турар ам кол сорулга болза, тайбынны камга-лаары болган быжыглаары болур. Он чыра мурунда Европанын ховуларынга кижки төрөгеленин төгүзүндө өш-не үрөгелчи болган өш-не аар-берге дайын доозулган. Дайынның таарыштырган ба-лыгыларын Европанын улустары шүдүгү күш-ажымы-биле кижирткен турар. Эжао-комитетин амыдырал каттап тургустунган болган хөгжүп турар. Европанын улус бүрүзү чүгө тайбыннын байдаларында келер үеке дидик көрүшпаш, бодунун келер алган оруу-биле бурунгаар чоруп шыдаар.

Тайбынны болган улустар аразынын кады ажылдажылганын хандырар дөш Совет Эвелелинин улустарын чыгынын чок демиседи чорулуп турар. Совет чак-тын о сорулга-биле кылып турар чу-гуда бажыларын Европада болган Алянда улам-на өгүп турар деткименин ан турар.

Европага тайбынны камгаалаарынын болган быжыглаарынын шигирлерин чүдү болза, совет болган совет улус-тарынын аразына таарымчалыг, өш хар-ылаалар болур деп чызыг чыкка чуга-лап болур. Совет чак ону барылаашаа, дүп чаратылган нотаман Герман Феде-ралдыг Республиканын чазанга чорулуп берип, Совет Эвелелинин болган Герма-ниянын аразына шуут дипломаттыг бол-ган салды, а ол ишкан културтуг хар-ылааларын доктадып тургустунган са-надаан. Иш чурттарың күрүне ажыл-дакчыларын аразына хууда харылаа-ны тургустуну күзөгүн деп санаан, Со-вет Эвелелинин чазан Герман Феде-ралдыг Республиканың кандери дээрги К. Аденаур болган Герман Федералдыг Рес-публиканың чазанын Москвага чоруу-рын күзөгүн өскө-даа төлөөкчилери о айтырыларын чылаажып көрү-биле өш чоокку үеде Москвага чедип келер болза, байыр чедирер ийик деп шотта алтын турар.

Совет Эвелелинин о инцидентвалы бү-гү делегейге уагу ужуру-дузалыг. Ол болза, совет болган герман улустарын эрге-

ажыктарына таарым, ош-биле кады улустар аразынын дүшүрүтүг чорукта-рын таарымчалыгга ийик бээр. ССРЭ-нин болган Барыин Германиянын аразын-да таарымчалыг харылааларын чогуун о-ла-ла фактызы Европада дүрүзүгүнн тертүүдүрбей, нити дүшүрүтүг чорукту күштөдирбей барып шыдавас. Ийик таарымча чок байдалды хевээр артырырыга чүгө агрессия күштер со-нуургалды. Ичвалжага тайбынны камга-лаарын болган быжыглаарын күзөп ту-рар кижилер хариин ССРЭ-ниң болган Герман Федералдыг Республиканын аразы-на таарымчалыг харылааларын күзө-вей барып шыдавас.

Харылааларын ичвалж таарыштыр-ганы хамыктын мурунда Совет Эви-ленин болган Германиянын улустары боттары сонургалды. Олар найбардыг чурттан болган кады ажылдакчы чораз үрелерде боттарына уагу ажыкты тып ан турганын төгүдүг дүрүзүгү бүүрү-лөп көргүсөн. ССРЭ-ниң болган Герма-ниянын улустарынн аразына өжөнө-жилге болган дайынар оларга човула-кылчкестик болган каража-богаралыг таарымчалыг.

ССРЭ-ни болган Барыин Германияны бот-болуна дуураалыштыр тургустуну-мче каа оларын аразына харылааларын өжөндөрүнөш шактыкчаларыч улаган планнарым чамдык күрүнесерин тускай агресци бөдүлтеринде ам кылып тур-ганыч Герман Федералдыг Республиканын чазанын киччөгөйин Совет чазак у-ландырды. Совет чазактын нотазында айтып турарын эжауар алдыр, ол пла-нын боттарынын чаз дайныга чедир-бей барып шыдавас, ичвалж о дайын Германиянын девискээрин тугуушкун-нарым болган үрөгөшкөнөштерини шөү бөдүлүрүтүп ийик. Бо үениң эртеминин болган техниканың чедип алмышкы-нарым ажылаарын кийриштерген Герма-ниянын девискээринге ийик дайын ме-мед уаустуг билгени бүгү-де дайынар-нын шигирден өш-не үрөгөччи болган хооурдажык дайын болур ийик деп чү-

вени кады бодалды кижы бүрүз өш билеп турар.

Агрессия болган дайын күштериниң ол политиканың Совет Эвелелинин болган өскө-даа өлөөн хей европейки чурттар-нын тайбынны камгаалаагы политиканы уагу тургуну турар, чүгө дээрге, олар Германиянын европейки улустарын өт-бүлөсини долу өргөлип кижигүрү. Евро-пада тайбынны болган аймык чок чо-рукту быжыглаарынын талазы-биле тур-густуну ажылды кижикчи кылдыр көөрүн күзөп турар.

Совет Эвелелинин терман айтырыгын шигирлерин талазы-биле дайын шөгү-дөгү үеде туружу немец улустун үндөн национал эрге-ажыктарына кезеде таар-ымч келген.

Герман Демократтыг Республика-биле Совет Эвелелинде өш харылаалар тургус-туган, ол харылаалар деп эргелч бол-ган иштика херектерин долгаарлаастыг бижык үндөсининге кайы-кайымына ажыкты кылдыр хөгжүп турар.

ССРЭ-ниң болган Герман Федералдыг Республиканын аразында кайы-кайымы-га бүүрүжүр чорукка болган тайбык кады ажылдажылгана үндөсининге шуут дипломаттыг болган салды, а ол ишкан културтуг харылааларын док-таалдып тургустуну ийи чурттарың нацио-нал эрге-ажыктарына, а ол ишкан Европанын бүтү чурттарынын тайбынны болган аймык чок чоруну быжыглаары-нын эрге-ажыктарына бүрүгү-биле таар-ымч турар деп чыгынып барып болур.

Совет Эвелелинин болган Герман Фе-дералдыг Республиканын аразына таар-ымчалыг харылааларын доктаалдып тур-густуну болган хөгжүдөрү бүтү Германияга хамаарымкан шигирлеринин ай-тырыларын шигирлеринин ийик бер-ип, ичвалжам ош-биле немец улустун бол ийик национал айтырым шигир-лерининге—герман демократтыг күрү-ненин чыгыс өш-не каттап тургустуну-мче дүжаалап ужурут дээрин ССРЭ барым-далап турар болганда о сорулганы шигирлерин улам уагу ужуру-дузалыг болур.

ССРЭ-ниң болган Барыин Германияны аразына сандылажышкыны талазы-биле

өш-не тургустуг харылааларын доктаалдып тургустуну чүтүгү ужуру-дузалыг. Чөөн чүкте чачыл болу берген рыноктар-биле таарымчалыг экономиктиг харылаалар-ның Германияга чогу малакты Барыин-ниң Германияга талазы-биле туруш чок чорукту өш турарынын байдаларында барыин-герман ажык-херекчи бөдүктөрдө дүрүп эжауар дүрүзүгүнн хайыкты-рып турары билдигир болгай.

ССРЭ-ниң болган Барыин Германия-нын кайы-кайымын эрге-ажыктарына таарымчалыг—эртерин шакта ол чорук чурттарынын кайымына-ла таарымчалыг түнелдерин берип турган дээрин салгы-мышаан, экономика талазы-биле тургус-туг болган дүргөн хөгжүдөлгө харылаа-ларын тургустуну, сандылажышкынын дегенде бейдери.

Европада цивилизацианын хөгжүдө-рин эргежок чүтүгү зарыбас кезин чүс-чүс чылдарын дүргүзүндө ССРЭ-нин болган Германиянын аразына эртем, култура болган техника харылааларын болган келген. Медеглестин болган Пав-ловтун, Достойнун болган Чайковский-нин аттарынын герман хей-ининге кал-базы-биле билдирткени ышкаш Гумбольдт болган Болтун, Гетенин болган Бет-ховенин аттары база совет кижилерге өш таарым. ССРЭ-ниң болган Барыин-Германиянын аразына таарымчалыг културтуг харылаалар эртерин, тек-ликаны болган уран-чүдүлдү талазы-биле оларын аразына кады ажылдажылганы хөгжүдөрүнн эрге-ажыктарына бараан болур болган бөрү-даа ужурут.

ССРЭ-ниң болган Барыин Германия-нын аразына харылааларын таарымча-ларына чүгө совет болган герман улустар сонургалды өтөс бөдүр ийин. Анаа Европанын бүтү улустары, бири ээлчеге өтөсүг дайындан өш каражалып бо-лораан болган Европага дайынны дегин бөдүрбөс дөш тайбынның херекте бот-тарынын бүтү күштерин бөрүялге бы-жып шигирлерин улустар база сонур-галды.

Герман Федералдыг Республиканын ча-занга Совет чазактын нотаман бүтү чур-ттарга өш хайымыннын үндөлдү хай-ныктырган. Германиянын бүтү девискээр-инде—Герман Демократтыг Республика-да даа, Герман Федералдыг Республика-

даа—герман хей-ини Совет Эвелели-нин о чүтүгү бажымын Европага бижык тайбынны хандырар дөш чүтүдүтү кү-зөлдүн чаа илерешкенин кылдыр көрүп турарын парлаганын баштайгы динь-дыгыларга көргүзүп турар. ДНА агенти-ленин диньдыканын эжауар алдыр, Герман Федералдыг Республиканын чазан бөдүнүг тускай медеглестинге «Федерал-дыг чазак ССРЭ-ниң июнь 7-деги нотазы-на Совет Эвелелинин болган Герман Федералдыг Республиканын аразына дипломаттыг, салды болган културтуг харылааларын доктаалдып тургустуну деп кылган санаанын байыр чедирип турар. Нота болза, баштай өөренип көрү эрге-жок чүтүгү азым-бүрү айтырыларын кө-жүрүп турар—деп ол медеглесте чуга-лап турар. Ону өөренип эгелеп. Совет Эвелелинин күрүне ажылдакчылары-биле федералдыг кандериң чылаажышкы-нарым ажыктыг болуруна о чедирер дээринге идеген болур.

Барыин Германияда социал-демократ-ты партиянын баштыны Олександр совет санал хузаап админган турар ужуру-луг болган Москвага болур чугаала-жышкынынар Германияны каттап кат-тыштырыныга ийик бээр ужурут деп айткан.

Ош-биле кады Совет чазактын нотаман чамдык америк болган анды бөдүктөргө аңадаашкынын болган дембөрөш-кенин хайныктырганмын паралага болган радио диньдык турар. Ол чурттарда чам-дык бир кижилер ССРЭ-ниң болган Барыин Германиянын аразына харылаа-ларын таарымчалыг шактыкчалар база совет-барыин-герман харылааларыга бүүрүшпеш болган өжөнөшкөк чорукту өскүдөр сонургалды ийден-дир.

ССРЭ-ниң улустары Совет күрүнегин бүтү делегейге тайбынны быжыглаары-не улаган мерге улаанын политиканын деткип болган чүдүдүтүгү турар. Герман улустан өлөөн негээр сеткил оларда чок. Совет кижилер болза, Германиянын удузу-биле таарымчалыг, өш харылаа-ларын талазына шигирлерин өргөлд

# Малдың продуктулуун көвүдөдүр дээш социалисттик чарыш калбарган

Нияттин мал ажылының продуктуларын бүтүрүн көвүдөдүр дугайында партиянын болгаш чыңагыш шийтирлерин хуусаа бетинде 2—3 чылдар дургунду күүседир дээш Кызыл көдө райондук ажылы чоннары соруу кирген ажылдан турар. Колхозчу чонуну бо чылым калбарган социалисттик чарыш артык чыгга бодаарга элзэн чедишиңиниң түндөдөр берип өгөзөн.

Райондук колхозтарын, МТС-инин ажыл-ишчилери бо чылым Чаа-Хөл райондук колхозчуларын, механизаторларын социалисттик чарышка кыйгыргаш, малдың продуктулуун беддер, оң башынын өстүрөр талаан-биле беддерден хүдөөгөлөрүн алган. Ам безин бистиң колхозтарымыс, малчынар алган хүдөөгөлөрин күүседир талаан-биле эки көргүзүлгөни чедип алгылаан, колхоз бугдүрүлгөсиниң мураакчыларынын саны өзүп турар.

Эрткен чылдың апрель айда турганын-га бодаарга, бистиң саанчыларымыс бир инектен ортумаа-биле бо чылдың апрельде 167 литр хей сүт саап алган. Сүт саалдаанынга эрткен чылым хождунгай болуп турган «Тиндөлгө», «Х улуг хураа» болгаш «Совет Тыва» колхозтар ам бедик көргүзүлгөни алган. «ТАРН 12 сьездия», «Черби» колхозтар бир хойдан ортумаа-биле 2,1 килограмм дүк кыргып алган болгаш дүк кыргылдаанын планын күүсеткен.

Райондук колхозтарында мураакчыларын саны хүн-бүгү өзүп, хождун турарларын мураакчыларының деңселине чедир сорулга элзэн өк күөтүшиниң турар. «Бай-Булуң» колхозта саанчы Бывак Долгар эрткен чылым бодунга быжылаан чүгү иштиниң инвестериниң бирөөсүндө ортумаа-биле 1200 литр сүт алган болза, бо чылдың эрткен айларында 510 литр сүт саап алган болгаш чыл төтүчүгө чедир 1300 литр чедирини хүдөөгөн. Ол ышкаш «ТАРН XII сьездия» колхозта дээр саанчы Бит-оол Гаа ам үдө—520 литрин сагган, нияттиң-биле 1300 литрин саар деп сорулга салган.

«Черби» колхозтуң хой кадарчымы эш Менчи-оол эрткен чылым 322 хойлардан хураганнарын менди алган, эки дөрүтүрүп өстүргөн, бир хойдан ортумаа-биле 2,3 килограмм дүк кыргып алган. Бо чылым 330 хойдан 360 хураганнарын менди ал, эки өстүрүн болгаш хой бургузден 2,5 килограмм дүк кыргып алганын хүдөөгөн. Ындыг чижектерин хейтү көргүзүп болур.

Районда социалисттик чарышты эки үрө-түндөдүгү бодурунга партия райкомунуң МТС зоназынын шугуму-биле колхозтарда быжылаан—инструкторларын оңуу организастык болуу бинаар учурун. Партия политикаың болгаш организастык аймак эки тургустунган колхозтарда малдың продуктулуу бедик, оң баш саны үргүчү өзүп турарын практика көргүскен.

Бо херекке кол удуртукчу күш болза, колхозтарда партия организастыларын, колхоз баштаар чедери болур. Эзу барым-

даалап эрегейлээр, четкестерин чогуур өйдүдө уузгаас чоруктар-биле удаа-дараа демиселди чорудуп, колхозчулар ортумунче ханы сийкиги, оларын мурнунда салдыган соругаларын күүсдеринге дуулажып, бар кураавыларын бүрүн ажылдарын чедип ат турар партия аге организастыларында ажыл-херектин байдалын черле экижээн турары билдинтир.

Бо дугайын «Х улуг хураа» колхозта партия организастынын ажылынын дүржүлгөсүндө көрүп болур. Парторганизаста секретары эш Семис-оол боду инек фермазынын өргөлөкчизинде ажылдап турар. Партия организастынын СЭКН РК-ның январь пленумунун шийтирлениге дүшүрүп мал фермазын дүржүлгөсүндө коммунистер-биле быжылаан, партия бөлүп тургускаш, оң организастынын мураакчы саанчы эш Серенмаан Болган. Фермада кызыл-булуң организастаан, инда чечен чогаалдын, көдө ажыл-агый айтыргыларынын болгаш өскө-дөө номнарын дөзгөн, көсү агитациянын бүгү хевирлерин тургускан.

Колхозтуң мураакчы саанчыларымыс, кадарчыларымыс, тысыр, хаваан, күш ажаачыларымыс тысыр 5 шаанал түгүлгаштарын кылган. Ындыг шаанал түгүлгаштар тургускаш чорук социалисттик чарыштың өзүлүк калбартыр чорукка үзүлгөни берип турар. Малчынар ортумунда чарыш организастык, элзэн эки чоруп турар. Колхоз чүгө март, апрель айларда, эрткен чылдың ол-ла үзүнге бодаарга, бир инектен-не ортумаа-биле 210 литр хей сүт алган. Партия организастык фермалар, бригадалар айы-биле агитаторларын быжылаан, агитаторлар үргүчү уулу, агаа социалисттик чарыштын түндөдөр чарыштын турар. Агитаторлар малчынар ортумунга тайыбыр ажылы үргүчү чорудуп, коммунистер боттары ажылга үлгөрин көргүзүп турар алган.

Малчынар мурнунда чылдарга бодаарга, бо чылым тодаргай боттук хүдөөгөлөрүн алган. Мурнунда социалисттик чарышка чүгө сүт саар талаан-биле хүдөөгө ат турган болза, ам жеке инекте быжылаан чарыш саанчы өөдөдөрү, инвестерин кызыратпас дээш чогуур өйдүдө өдөрлөгө чорударын болгаш быжылаарын эки дөрүтүрүп, хой кыргылдаанын чогуур үзүндө, бедик бедделге кыргып хүдөөгөн турар. Хүдөөгөлөргө көдө ажыл-агыйын мураакчыларынын дүржүлгөсүн шийтгөдөн аларын, саар инвестерин чээ өскөсө поган сипен, көрнептер (дазылы чеминитиң культураар) арбуз, тываз, кукуруза-биле нежей чекерери баша кирип турар.

Социалисттик чарыштың чедишиңиниң бодурунга оң күүсөлдөни үргүчү түнөп көрү удуг учур-дуузын. СЭКН райкомунуң МТС зоназынын талаан-биле инструкторлары бо ажылды колга алган, ону чер-черге боттары-биле организастап турар. Ылангыч зона инструкторы эш Тудуй-оол бодунга быжылаан колхозтарда ажылдап турар бис. Ногаа өстүрөр эвенда эш Чыгыр-оол удурган 10 комсомолчулар 12 гектар ногааларын тараан. Ам ногааның чыгы ажаалгамыче кирипкен. Часыр тарыгы үзүндө хову бригадаларында аныктар эвендарынын уурту-туларының илеткелге комсомол комитетиниң бирөөзүгө ийи удаа чугаалашкан.

Комсомолчулар колхозта чеди чыл школынын 1955—56 өөргөлге чылдында олар 3000 кубометр ыжын бедеткээр тургаш, 3200 кубометрин бедеткээ. Оон агыда комсомолчуларга пландан дашкаар бажынын тудуп турар. Олар амгы үдө 5 бажынын ыжын кезип бедеткеш колхоз төүндө сөөртүп чедирген. Эш Буруңкейге удурган дөрт бажынычларын тургускан. Олар ам бир бажынын тудуп дооскан. Эш Тараачыга баштаган 18 комсомолчулар клуб тудуу үдөгө алгаш, уузуу 34, доорам 13 метр, 6 өрөөз клубтуң дөзгөн салган, ол тудуу 15 мут саманын бедеткээ. Олар клубтуң тудуун октябрь айда доорарын хүдөөгөн.

Тудуу материалдарын бедеткөөрүнге тудууларын ортумунга социалисттик чарышты калбартырынга комсомолчулар иденкейди кирип келгенер. Тайгалда ийи бедеткээр черге турган 40 комсомолчулар комсомолдуң политбүлгүн болгаш бижке бөлүмүн организастап тургускан. Олар ам өөргөлге программаны, ылангыч СЭКН РК-ның январь пленумунуң доктанын, СССР-нің Дөди Советиниң II-ги сессиязынын материалдарын өөргөп эрткен.

Бажан, мен комсомол комитетиниң секретарына ажылдап өгөзгөдөн биске 45 комсомолчулар турган. Оларын чамдыктары ажылга үнес, аалдарында олар, колхоз бугдүрүлгөсүнө шуут кириш-

күш-ажылдың организасташканын, колхозчулар ажылдың калдыг уластугунда ажылдап турарын үргүчү соруугун, фермаларга болгаш бригадаларга үргүчү барып, малчынар-биле чугаалашып, колхозтарда социалисттик хүдөөгөлөрин түндөни 10 хонуктап, бир айлап үндүрүп турар.

Райондук колхозтарында, фермаларда 7 кызыл булундар тургустунган. Олар колхозчулар ортумунга политик-кижиңидеги, культура-массалыг ажылдарын план бугаар чорудуп туралар. Оң-биле калып чамдык кызыл булуңнар ам-даа четпес ажылдап, анаа-ла ат кадагапай турарын демдөлөр херек. Колхозтар төөтерин, фермаларын радиождар ажы ам үдө элзэн экижээн, колхозчулар кинону доктамак көрүп турар алган. Ылангыч кино механиги эш Житников «Совет Тыва» колхозтуң мал фермаларына үргүчү кино көргүзүп турар.

Колхозтарынын мал фермаларында 6 партия, комсомол бөлүктөрүн тургускан, олар ажылдап турар. Мал фермаларында 85 агитатору быжылап турган. Райондук МТС зоназының инструкторлары олар-биле үе-үеде семинарларын эртирип, дуулажып көргүзүп турар. Колхоз болгаш ферма саанында хүдөөгө, көргүзүп самбыралары бар.

Мал ажылының продуктулуун беддер дээш бүгү үлүстүк демиселине көдө комсомол организастыларын инициативтиг, калбак кирипкелгил болур учурлу. Бо талаан-биле бистиң аныктарымыс эөөш амыс ажылды кылып турар: Чижээ, «ТАРН XII сьездия» колхозтуң анык саанчылары боттарынын кол ажылында чылгы үзүндө 20 га кукурузаны, 6 га көрнептерлерин тараан. Ол ышкаш мал чем бедеткээр тусай аныктар бригадаларын тургускан. Аныктарынын ынык эки өгөлөшканын ВЛКСМ райкому, колхозтарда комсомол организастыларын чогуур өйдүдө деткээниң демдөлөр херек.

Ажылчы чоннарын алаадан өрү инициативанын деткир, мураакчыларын дүржүлгөсүн бүгү иштиниң бодулар, социалисттик чарышты удурут талаан-биле четкестер бисте ам-даа бүрүн уузгалымызын минир херек. Колхозтарда сүт саалдаан, дүк кыргылдаан болгаш көдө ажыл-агый культуларынын дүжүттү ам-даа куду, СЭКН РК-ның январь пленумунуң шийтирлеринге бүрүн дүшүлгөп турар.

Райондук көдө ажыл-агый улуг курдаларын, перспективтиг. Чүгө оларын чен ажылдарын чонуну күжүн ыны мобилизаастары бистен негетинер. Ыччангаш салдыган соругаларын күүсдеринге күшүткөчөк болур социалисттик чарышты улак калбартып, масса-биле үргүчүлүгү харылаанын тулуп тургаш, партиянын болгаш чыңагыш салган соругаларын аларынын күүсөдөр арга бисте бар.

**М. ДОСТАН-ООЛ,**  
СЭКН Кызыл райкомунуң МТС зоназынын талаан-биле секретары.

## 1954 чылдың октябрь 1-ден 1955 чылдың июнь 1-ге чедир сүт саалдаанын план күүсөлдөзүнн дугайында МЭДЭЭ

| №№  | Районнар аттары | Планын күүсөлдөзү азу биле |
|-----|-----------------|----------------------------|
| 1.  | Бий-Хем         | 58,4                       |
| 2.  | Чөөн-Хемчик     | 34,5                       |
| 3.  | Улуг-Хем        | 33,9                       |
| 4.  | Танды           | 33,6                       |
| 5.  | Кызыл           | 33,5                       |
| 6.  | Каа-Хем         | 28,7                       |
| 7.  | Чаа-Хөл         | 28,4                       |
| 8.  | Өвүр            | 27,2                       |
| 9.  | Току            | 26,6                       |
| 10. | Эрзин           | 26,0                       |
| 11. | Тес-Хем         | 25,3                       |
| 12. | Барың-Хемчик    | 23,4                       |
| 13. | Сүт-Хөл         | 22,6                       |
| 14. | Бай-Тайга       | 15,3                       |

## Ажылчы чоннарынн ишти хуралдары

Көдө Советтериниң дөвискөөринде чурттап турар бүгү хамаатыларын хей-ниитиге ажылгына калбаа-биле кириштиреринге ажылчы чоннарынн ишти хуралдары улуг рольду ойнаар болгаш көдө Советтериниң организастааныг ажылынын база бир хевирин болур.

Чонунуң ишти хуралдары база колхозчуларын хуралдарында демократия талаан-биле удул ылаадыт. Колхозчуларын хуралдарында колхозто көдө ажыл-агый артылдериниң ажыл-чорудулганын хамаарышкан айтыргыларын чугаалашып турар. Ажылчы чонуну ол хуралдарын партия болгаш чыңагыш шийтирлерин тайылдырлап бээр дээш, совет хойдулары дугайында, көдө Советтик шийтирлериниң болгаш культура-тургузушкунуңуңуң, суурлар чаагайжыдыларынын, үлүс өөргөлөгөни, калды камгалаанын болгаш өскө-дөө айтыргыларын чугаалаар дээш чыңадырар.

Ажылчы чонунуң ишти хуралдарын эртирериниң талаан-биле Эрзин районун Мерей, Бай-Тайга районун Төөл, Чөөн-Хемчик районун Чыргакын көдө Советтериниң чыңагыш дүржүлгөсүн мөөнөп алганар. Ылангыч Марен көдө Совети (даргазы эш Чоксуу) эрткен чылым чонунуң ишти хуралдарын доктамак эртирип, агаа эң-не чугула айтыргыларын тургузуп, оң күүсөлдөзү дээш демиселе ажылчы чоннарынн калбак кирипкелгезин хандырын шыдаан. Көдө Совет эрткен 1954 чылдың июнь айда ажылчы чоннарынн ишти хуралына суурлар чаагайжыдыларынын дугайында айтыргы чугаалашкан. Ишти хуралдын соонда чүгө «Ызыл сымдык» колхозтуң суурунда беш 300 ажыл анык-бүрү ыштар олуртунган. Суурда колхозчуларын бажыныларынын херимнер, ногаалар кажаалары туттунган. Ол көдө Совет суурларын арыг-шевериниң, сумуда бүтүн ишти өөргөлөгөниң хоойлузуңуң күтсетиниң турарынын дугайында айтыргыларын чугаалашкан. Оң түндөндө суму Советиниң дөвискөөринде школар, эмнеге пункттары кышпа бүрүн бедеткелди учурушкан. Көдө Совет чүгө ишти хуралдарын эртирип турар өөөс, харын ол хуралдарга хүлөп алган шийтирлериниң күүсөдөринге депутаттарын, доктамак комиссияларын калбаа-биле кириштирип турар.

Ол ышкаш ажылчы чоннарынн ишти хуралдарын организастык, эки бедеткелди эртирип тургаш ажыл-агыйын, культуру тургузушкунуңуң чугула соругаларын чедишиңиниң күүсөдүн турар көдө Советтер бистиң областа эөөш өөөс.

Көдө Советтериниң организастааныг ажылчынын чугула хевирлериниң бирөөш болур ажылчы чоннарынн ишти хуралдарын эртирип турарын практикасында четкестер көдө Советтерде ам-даа бар болуп турарын демдөлөөр херек.

Ажылчы чоннарынн ишти хуралдарын үнелсеп көрбөс, чок болза ишти хуралдын саанынга анаа чөвүлөк хуралдарын, ми-

## Колхозчу суурну чаагайжыдар дээш сагыш салыр

Улуг-Хем районунуң Ленин аттыг көдө ажыл-агый артыл районда база бир улуг колхозка санатынын турар. Колхозта чуртталганын, культураның болгаш колхоз бугдүрүлгөсүн туугулары калбарып, суурнуң колхозчу өргөлөгери көүдөп турар. Ындыг болза-даа Көч-Чыраа суму Совети болгаш колхоз баштаар чери суурнуң чаагайжыдыгыныче кичөөтөй салбайн турар.

Суурнуң кудумчуларында, чурттага бажыныларынын, куятурга болгаш бугдүрүлгөсүн чорутуумай, суурнуң арыг-шеверин сагытмайып турар. Колхозчу суурда чүгө дөрт кудук бар, оларын чыңаар арыг-шевер өөөс, хей-ниитиниң сүт узур демир хууңнары чок, чуртакчылар боттарынын демир хууңнары-биле сүт узап, ишти чурумну үрөп туралар.

Колхозчу ажыл-ишчилериниң культурамдырал талаан-биле негеделерин хүн келген тудум улгалып турар. Ындыг

## 1954 чылдың октябрь 1-ден 1955 чылдың июнь 1-ге чедир саар инен бургузунден сүт саалдаанын талаан-биле эки көргүзүлгөни чедип алган, мураакчы саанчылар

| Семейдериниң фамилиялары | Район, колхоз                  | Ө өлөгөрүнн иштөөсү саалга сүтү - литр-дөдө |
|--------------------------|--------------------------------|---|
| Т. Шведова               | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 1104  |
| М. Шумова                | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 997   |
| А. Ясынова               | Бий-Хем, «Кызыл тараачын»      | 986   |
| А. Енисеева              | Бий-Хем, Кочетов аттыг         | 955   |
| У. Содакова              | Бий-Хем, «Кызыл тараачын»      | 921   |
| Е. Порозина              | Бий-Хем, «Кызыл тараачын»      | 920   |
| В. Тюлюш                 | Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу» | 866   |
| З. Фролова               | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 838   |
| М. Ясынова               | Бий-Хем, «Кызыл тараачын»      | 833   |
| М. Бичин-Уруг            | Бий-Хем, «Кызыл тараачын»      | 816   |
| Х. Тарыймаа              | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 817   |
| Е. Кылина                | Улуг-Хем, «Күш-ажылдың хостуу» | 790   |
| К. Торжак                | Улуг-Хем, Киров аттыг          | 780   |
| Ч. Белькемаа             | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 734   |
| А. Болотова              | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 718   |
| Н. Фромова               | Бий-Хем, Кочетов аттыг         | 670   |
| Н. Крашенинина           | Танды, «Революциянын чалбыжы»  | 648   |
| Х. Саг                   | Бий-Хем, «Тиндөлгө»            | 623   |
| М. Вдовина               | Танды, Жданов аттыг            | 608   |

## РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

### Механизаторларга кичээнгеи салыр

Бай-Тайга МТС-те тускай эртеминглер болгаш механизаторлар 94 кижы ажылдап турар. Инда инженер-контролер Иркоч, участок механиги А. Самойленко, тракторист Идамчач, Лалетин, Доржу, Тойбу болгаш оң-даа өскөсө парын техникаын боттарына шийтгөдөн алган, колхозтарды кызымак ажылдап туралар.

1954—1955 чылдарының кыжынында механизаторларын билин беддериниң техникаын өөргөлөгөни МТС организастаан. Анаа 34 механизаторлар өөргөлөгөн. Чүгүр, Лалетин, Идамчач, Мажаалдай дөш шыкш механизаторлар өөргөлөгөни чүгө 4—5 демдөлөргө дооскалар.

Эрткен чылым МТС механизаторлар чурттаар ишти чурттага бажынын, кымы бууануңу, библиотеаның оран-бажынынын тулуп тургускан. Механизаторларын амдырал чурттаганын улам экижип, күш-ажылдын организастык чорту мурунку чылдардаг экижээн. Инда киночүгүк негедде ишден эөөш, өөөш үнүп турар, клубка массалыг кечөөлөр, лекциялар, бөссөдөр үргүчү болуп турар.

1954 чылда 12 механизаторлар чыңагыш хейрил чурттага бажынынын тулуп алган. Бо чылым 11 механизаторлар бажы тулуп алгыры-биле тулуп хуусааныг чөпчөлөрин алганар. МТС-тиң механизаторлары бажынынын чынында ногаа тарылгасын калбарган.

Бо үстүндө чедишиңнер-биле чергедештир четкестер ам-даа бар болуп турарын демдөлөөр херек. Амга чедир-ле 26 хире механизаторлар чурттага бажыны-биле хандырттыккан. «Дөң-Терек», «Тиндөлгө» колхозтарын баштаар черари инда ажылдап турар механизаторларын амдыралыныче четпес сагыш салып турар.

**Х. ӨЛЧЕИ.**

### Аныктарынн күзелин ботмандырар

Кызыл хоорайнын бугдүрүлгө, алабан организасты чедеринде ажылдап турар тыва аныктарынн саны хей. Олар ажылчын аныктарынн кечкөөк школыныгы тыва дым кырынга өөренирлук күзөп, билдирияшкыныни болгаш дилгери хей-биле кирип турар. Иччалза-даа оларын күзелдерин хоорайнын улус өөргөлөгө кишин боттандырып турар.

Ажылчын аныктарынн кечкөөк школыныгы тыва дым кырынга өөргөлөгөни чорудары Кызыл хоорайнын улус өөргөлөгө кишинден чугула негетинип турар.

**А. ЗЛЫДАРЕВ.**

### Спорт ажылын удуртур

Эрзин районунуң аныктарынн ортумунда спорттуң чүд-бүрү хевирлеринге ымындыг кижилер дыка хей. Олар спортту организасты-биле эртирип, маргылдааларга кирип кончуп күзөп туралар. Иччалза-даа оларын кым-даа организастайн турар болгаш спорт ажылы дыка хей үнөң иштинде чорту-унмай келген.

Районда эргежок чугула спорт херекселери хол, бут бөмбү болгаш оларын сеткилери чок. Район төүндө болгаш колхозчу суурларда спорт павуң тургускан.

Спорт ажылың экижип, организастаар дугайында районда ДОСААФ комитет болгаш комсомол райкомунуң секретарлары эштер Амкрит, Епатова олар кантыг-даа ажыл чорутпайн туралар.

**Н. МААДЫ.**

### Силосту чүгө ажыглаанын

Чаа-Хөл райондук «Тиндөлгө» колхозу эрткен чылдың июль болгаш август айларында 300 тонна силосту 6 онгарга колхозчуларын күжү-биле салган. Ол силосту бо чылдың июнь 1-ге чедир ажылдага кирибөөн.

Колхоз баштаар чери, ол силосту чогуур үзүндө мал чеминге чүгө херектелөөниң?

**Ч. ХОВАЛЫГ.**

## Колхоз бугдүрүлгөсизинге комсомолчуларынн ролу

СЭКН РК-ның январь пленуму чуртта тараанын ишти чындаан чокку 5—6 чылдарда чыл бүрүдө 10 миллиард пулдан эөөш өөөсө чедирин болгаш мал ажылынын кол-кол продуктуларын бүтүрүп 2—2 ажыл катап көвүдөдөрүн айткан. Ол уулу программаны күүсөдир дээш колхозтар боттарынын перспективтиг планнарын чогаалып кылган. Салдыган соругаларын күүсөдирин көдө комсомол организастылар улуг күш болур учурун. Бистиң «Ызыл тараачын» колхозта комсомолчулар январь пленумунуң доктаанын боттарынын хуралына чугаалашкан, тодаргай хүдөөгөлөрин алган.

Колхоз бугдүрүлгөсизин айы-биле мал фермаларында, хову болгаш тууду бригадаларында 14—16 кижи составтыг комсомолчуларын 7 эвендарын тургускан. Оларын удуртуучуларына шырык, туржугалыг кижилерин быжылаан. Эвендарынн ажылынга комсомол комитет дүржүлгөсүн контролун тургускан. Оларын чоруткан ажылдарынн түндөдөр комсомол хуралдарына чугаалашып турар.

Колхоз бугдүрүлгөсизин айы-биле, бригадаларын болгаш туусту кижилеринн аразында социалисттик чарышты калбарган. Бо чылдың чымы тарылганын чедишиңиниң эртиреринге комсомолчулар иденкейди киришкен. Колхозтуң тараан 1100 гектар тараа культураларынн бири сугарылганын чоруткан. Анаа аныктардан 18 кижи иденкейди киришкен. Олар колхозчулар ортумунга бөссөдөлөр, солун ноочулаары чорударына, агитхуудустар, көргүчү самбырамы үндөрүнне база иденкейди кирип турганар. Колхоз эрткен чылым тараа культураларынн бир гектарында 18 центнер дүжүттү ажаап алган. Бо чылым эрткен чылдан хей дүжүттү азыр дээш

ажылдап турар бис. Ногаа өстүрөр эвенда эш Чыгыр-оол удурган 10 комсомолчулар 12 гектар ногааларын тараан. Ам ногааның чыгы ажаалгамыче кирипкен. Часыр тарыгы үзүндө хову бригадаларында аныктар эвендарынын уурту-туларының илеткелге комсомол комитетиниң бирөөзүгө ийи удаа чугаалашкан.

Комсомолчулар колхозта чеди чыл школынын 1955—56 өөргөлге чылдында олар 3000 кубометр ыжын бедеткээр тургаш, 3200 кубометрин бедеткээ. Оон агыда комсомолчуларга пландан дашкаар бажынын тудуп турар. Олар амгы үдө 5 бажынын ыжын кезип бедеткеш колхоз төүндө сөөртүп чедирген. Эш Буруңкейге удурган дөрт бажынычларын тургускан. Олар ам бир бажынын тудуп дооскан. Эш Тараачыга баштаган 18 комсомолчулар клуб тудуу үдөгө алгаш, уузуу 34, доорам 13 метр, 6 өрөөз клубтуң дөзгөн салган, ол тудуу 15 мут саманын бедеткээ. Олар клубтуң тудуун октябрь айда доорарын хүдөөгөн.

Тудуу материалдарын бедеткөөрүнге тудууларын ортумунга социалисттик чарышты калбартырынга комсомолчулар иденкейди кирип келгенер. Тайгалда ийи бедеткээр черге турган 40 комсомолчулар комсомолдуң политбүлгүн болгаш бижке бөлүмүн организастап тургускан. Олар ам өөргөлге программаны, ылангыч СЭКН РК-ның январ

### В. М. Молотовтуң Парижде чеде бергени

ПАРИЖ, июнь 9. (СЭТА). Каттышкан Нацлар Организациязының иблай сессиясында кижиринде Сан-Францискоже бар чыдар Совет төлөөлерин кезигүнеринде үдирген ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын Бирги Оралакчы болгаш ССРЭ-нің Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов бөгүн Парижде чеде берген.

Орда аэродромга В. М. Молотовту болгаш ону үдөр чорур кижилерни элчин С. А. Виноградовка баштаган ССРЭ-нің Францияда элчин черинин составы, уаус демократтык чурттарның Парижде дипломаттык төлөө черлеринин баштыктары болгаш француз даштыкы херектер министрствозунуң төлөөкчилери утканнар.

Парижде чеде бергенинде соонда В. М. Молотов доран-на Франциянын Даштыкы Херектер Министрствозуче чорупкан болгаш аңаа Даштыкы Херектер Министринге алдар кыдыр Антуан Пинаэ эртенги шайлаага тургускан. Эртенги шайлаа-

гага Франциянын чазанын баштыгы Эдгар Фор олтурган. Оон ангыда француз таладан эртенги шайлаага даштыкы херектер министрствозунун харыс салгалыг аймакчылары база олтурушканнар.

Эртенги шайлаага совет таладан ССРЭ-нің Даштыкы Херектер Министрствозунун Оралакчыны Н. Т. Федоренко, ССРЭ-нің Францияга элчини С. А. Виноградов, ССРЭ-нің ДХМ-иниң коллегия кезигүүчү С. К. Паранкин, ССРЭ-нің Францияда садыг төлөөчү В. П. Дашкевич болгаш Францияда Совет элчин черинин харыс салгалыг аймакчылары олтурушканнар.

Эртенги шайлаага соонда В. М. Молотов болгаш ону үдөр чорур кижилер Шербурже баары-биле Сен-Назар вокзалынче чорупкан, оон Нью-Йоркче пароход чорур. Тус чериниң шагы-биле 16 шак 38 минута турда В. М. Молотов болгаш Совет төлөөлериниң кезигүүнери Парижен Шербурже чорупканнар.

### Журналистерниң Бүгү-делегей ужуражышынын чыылдырар талазы-биле инициативтиг комитеттин хуралы

БЕРЛИН. Журналистерниң бүгү делегей ужуражышынын чыылдырар талазы-биле инициативтиг комитеттин хуралы июнь 6—8-те Берлинге болуп эртен.

Хураа дозулаган соонда инициативтиг комитеттин секретариаты парлагга конференцияны кылган, аңаа хураалдың түндүктериниң дугайында дыңдадыгы чараан. Журналистерниң бүгү делегей ужуражышынын чыылдырар талазы-биле инициативтиг комитеттин хуралына комитеттин кезигүүнеринде ангыда 16 чурттарның журналистерни төлөөлөн чалатырганнар база олтурушкан деп дыңдады айткан турар.

Хураалдың киркиччилери делегейниң чурттарынын хей кезинде журналистер бүгү делегей ужуражышынынга изиг сонугураалын илгерилеп турар дээрин демдегелген, чүге дөрге, иңдиг ужуражышынын бүгү делегейлерге оларнын политикаг болгаш шажын бүзүрелерин хамаарылга чокка оларнын профессионалыг хамаарышкан боттарынын үзүл-боддарын хостуг чугаалар, делегей байдалын экижидеринге иди бээр кайы-кайыныга ажынтыг найралдыг кады ажылдажылганы өскүдөр арганы бээр.

Хураалдың киркиччилери журналистерниң бүгү делегейге эл-сеткил каттыштырылганын быжылгаларынын эргежок чугу-

лазынга бүзүрелер, аңаа КНО-нун болгаш ЮНЕСКО-нун ажылдап кылган принциптеринге үндештирген, журналистерниң бүгү делегей ужуражышынын уаус идиини бээр.

Ужуражышынынга улам-на хей саныг журналистерни киириштирер арганы бээр төлөөлө, инициативтиг комитет журналистерниң бүгү делегей ужуражышынын 1956 чылдың майның төнчүдө чыылдырар деп шийтирелен.

Дыңдадыгыда айтпн турарын бугаар алдыга, журналистерниң ам болуп ужуражышынын хун чурумунга дараазындыгы айтарыларын кириер көрдүнген:

- 1) Боттуг шынчы информацияны хандырыр.
- 2) Журналистерниң бүгү делегейге калбас кады ажылдажылгына болгаш оларнын ортузунга бот-боттарын билчир чорукка шайтыктап турар чыдагаанарын чайладыр, өске чурттарга ботдал чок баар арганы журналистерге хандырыр.
- 3) Журналистерни күш-ажылынын байдалдарын экижидеринче орустарын дилеп тывар.

### Австриянын Федералдыг Чөвүлели күрүне керээзин чүүлдүг деп көргөн

ВЕНА. Хамаарышпас болгаш демократтыг Австрияны катат тургузарынын болгаш Австрияны нейтралитетинин дугайында меделеге хамаарыштыр парламент фракцияларынын даргаларынын саналыг дугайында күрүне керээзиниң текстин чугаалажып көрү-биле австри парламентиниң ийги палатасынын — Федералдыг Чөвүлелини хуралы июнь 8-те болган.

Федералдыг Чөвүлелини хуралына канцлер Рааб болгаш вице-канцлер Шерф олар киришкенер.

Депутат Зальбер (Австриянын улус партиясы) илеткел кылган. Күрүне керээзиниң текстини чүүлдүг деп көрүп, а ол ышкан Австрияны нейтралитетинин дугайында меделеге хамаарыштыр парламент фракцияларынын даргаларынын саналыг база чүүлдүг деп көрүп Федералдыг Чөвүлеле, ол сүмөлөн.

Федералдыг Чөвүлел күрүне керээзиниң текстиниң чангыс эл-сеткилдиг чүүлдүг деп көргөн, а ол ышкан Австрияны нейтралитетинин дугайында конституция хоюлузуун төлөвилелин ажылдап кылдыр чазакка саналган национал чөвүлелин шийтири-биле база чөшпөрешкен.

Эртен беш чылдарын иштинде тараачынарның ортузунга культура кижизидилгелин ажылды күштелдирер талазы-биле улустун Чазаса улуг хемчетерини алган болгаш боттуг чедикшилериниң чеди алган деп доктаалда айтпн турар.

Чаа байдалдың негеделеринге болгаш чаа сорулгаларга дүүштүр тараачынар ортузунга культура-чырыдышкын ажынын база бизик өөредилгенингиң талазы-биле ажылды моон сонгаар улук калбарымы көздө амгы чугула политиктиг херек болуп.

### НУР-нун Күрүне Чөвүлелиниң шийтири

ПЕКИН. Тараачынарның ортузунга чырыдышкын ажынын күштелдирер дугайында КУР-нун Күрүне Чөвүлелиниң доктаалын «Женьминьжибао» солун парлаан.

Ол доктаалда чугаалап турары болза, көдө ажыл-агый бүдүрүлгезин улгаттырары болгаш көдө ажыл-агыйга социалист чартыггаларын чоруту чорудар дөштү шимчөөшкынни хөгжүдери амгы үдө көздө өң чугула сорулга болуп. Ол сорулганы күүсөлдө тараачынарның социалист медресин соксаал чок бедилери чүгө эргежок чугула эвес, а харын оларнын культуруг денелени бедилери база чугула болуп.

Тайбынга ынакшылдыг күштериниң төлөөкчилеринин Бүгү-делегей Ассамблеязын чыылдырар талазы-биле Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң инициативтиг дөштүр резолюцияны конференция хүлээп алган болгаш тайбын камгаланың Моол комитетинин даргасы Ширедьти баштадыр 5 кизи составтыг Ассамблеяга бар төлөөлери сонгаан.

### Моолдун тайбын талаалакчыларынын национал конференциясы

УЛАН-БАТОР. МАР-ның тайбын талаалакчыларынын национал конференциясы Улан-Баторга болуп эртен. Конференциянын киркиччилери Совет Эвилелини болгаш улус демократиянын чурттарынын чорудуп турары тайбын камгаларынын болгаш улустар аразында дүшкүрүг чорукту кошкандынын политиказын изин-биле чүүлдүг деп көргөннер.

Тайбынга ынакшылдыг күштериниң төлөөкчилеринин Бүгү-делегей Ассамблеязын чыылдырар талазы-биле Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң инициативтиг дөштүр резолюцияны конференция хүлээп алган болгаш тайбын камгаланың Моол комитетинин даргасы Ширедьти баштадыр 5 кизи составтыг Ассамблеяга бар төлөөлери сонгаан.

### Индиянын культура ажилдакчыларынын төлөөлеринин Кыдатта чеде бергени

ПЕКИН. Синьхуа агентелиниң дыңдап турары бугаар алдыга, Индиянын даштыкы херектер министринин оралакчыны Анид Кумар Чандага баштаган Индиянын культура ажилдакчыларынын төлөөлери июнь 8-те Пекинде чеде берген. Төлөөлери кезигүүнеринин аразында сурагылы индий артистер бар.

Ол-ла хүн КУР-нун Күрүне Чөвүлелиниң премьерин Чжоу Эн-лай Индиянын

культура ажилдакчыларынын төлөөлери баштыгы Чанданы, төлөөлери секретары Г. Сингхти, төлөөлери кезигүүчү Р. Маратейни хүлээп алган.

Хүлээп алышыныга КУР-нун Күрүне Чөвүлелиниң премьерин Чжоу Эн-лай, премьерин оралакчыны Чэнь болгаш өске-даа кижилер киришкенер.

### Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретариатынын дыңнады

ВЕНА. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң секретариаты дыңдап парлап үндүргөн, ол дыңдадыгы айтпн турары болза, июнь 1-ниң медресин биле алдыга Хельсинкиге Бүгү-делегей Ассамблеязына 75 чурттан 2 муң хире кизи киржир.

Улустар аразынын хей-хей организациялары ассамблеязын ажылында киржир күзелин илереткен.

Хевирлиг база бөдүк ужуражышкыннар хевирлиг эртерин сүмөлөп турар. Пленардык хураалдарга хүн айтырымында көрдүнгөн айтырыглар талазы-биле чугаалап чугаалап база тайбын бижиктер номчул болуп. Бөдүртерге болгаш алаккы бөдүртерге аны-бүрү айтырыгларын бир-де-бирөө чокка көрүп чугаалажыр жүрүлүг.

Ассамблеяга киржиринге сонугураалдыг тускай аймакчыларынын саналы-биле алдыга, бир эвес ассамблеяга санал-оналдар солугжары хостуг болгаш бир эвес аңаа принципалдыг маргыдаа калбар болза, чүгө ынаарда Ассамблея чедикши чеди ал болуп деп меделегди дыңдадыгыда чугаалап турар. Моон-биле таарыштыр тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Бюрозу моон аңаанда савадарын чогаалды кылган.

Ассамблея өзгөн хей айтырыгларын бадылашкыннынын хей нуруузу-биле хүлээп аларын боудун сорулгазы кылдыр салбайн турар. Улустар аразынын аны-бүрү айтырыгларынның талазы-биле аны-бүрү санал-оналдык база сонугураалдарыг төлөөкчилеринин аразында дугурулгаларын тыварынын үндештиги салырыкка ассамблея чүгүлүп турар.

1. Ажылдыг чурумун чүгө Ассамблеянын бүгү кезигүүнери бүртүг-биле доктаалды болуп;
2. Маргыдаанын кол-кол темалары болза, чепсек дүжүрү болгаш атомнуг чепсек, шериг блоттары, нацияларын айтып чок чоруу болгаш кады-ажылдажылганы база тайбынны камгаларын дөштүр билеш боттуг айтырыглар болуп.
3. Ассамблеянын ажылын тускай айтырыгларын тувалунга чедир чугаалажып болуп кылдыр организациясында болуп турар. Моон-биле холбаштыр Ассамблеянын ажылы пленардык хураалдар

«Сарекат Тани Индонезия» болгаш «Баристан Тани Индонезия» деп ийи тараачын организациялары каттыштырарынын эргежок чугулазынын дугайында Бертапанини саналын чүүлдүг деп көргөннер.

Сүзелиниң киркиччилери тайбын дөштүр, атомнуг дайынын айылыныга уаус демиселди дөштүр чангыс эл-сеткилдиг илереткенер.

### Индонезиянын тараачынар федерациязынын съездизи

ДЖАКАРТА. Джакартада Индонезиянын тараачынар федерациязынын (Сарекат Тани Индонезия) съездин амгытында, ол съезиде чурттуг бугу районарында төлөөлөр олтуруп турар. Индонезиянын тараачынар федерациязынын даргасы Бертапани илеткелде Индонезиянын бугу тараачынарның чүгө быжыг чангыс аай чоруп агар реформазын боттандырыр, социализм болгаш колониалдык өзү-чүрүмүн артыкчыларын уузкаарын чедип аларында арганы бээр деп меделген.

«Сарекат Тани Индонезия» болгаш «Баристан Тани Индонезия» деп ийи тараачын организациялары каттыштырарынын эргежок чугулазынын дугайында Бертапанини саналын чүүлдүг деп көргөннер.

Сүзелиниң киркиччилери тайбын дөштүр, атомнуг дайынын айылыныга уаус демиселди дөштүр чангыс эл-сеткилдиг илереткенер.

### Француз тала Женева дугуржулгаларын үрөп турар Вьетнамнын Улустун армиязынын төлөөлеринин удурланышы

ПЕКИН. Вьетнамнын Демократтыг Республиказынын агаар дөштүрлерин болгаш дөштүрлерин француз эвилелиниң шериглеринин дөштүр аштык зонага хей удаа үрөп турганына уаус удурланышынын Вьетнамнын Улустун армиязынын хайгаарал болгаш контроль талдамын бугү-делегей комиссиясында төлөөлери меделген деп Синьхуа агентелиниң корреспондентинин Вьетнамнын информация агентелиниң дыңнадыгына үндештирген дамыткан.

Майның 14-тен 23-ке чедир үениң дүргүзүндө француз кораблыр Лач-Бус болгаш Куа-Ло (Нге-Ан жок), Куа-Сот

(Ха тинь жок), Куан-нам (Тань-хоа жок) чоогунга, база Хай-бинь, Нам-динь жоктуларын эрик кылдында районларында дөштүрлерин эрик кылдыгаарларын хей удаа үрөп белгенер деп дыңдадыгы чугаалап турар.

Француз самолёттар Вьетнамнын Демократтыг Республиказынын агаар дөштүрлерин Тань-хоа жоктувун Нге-сон районунга үрөткөн.

Француз тала чоону мегелеп тургаш, муруну чүгө көжүр дөштүр, боттарынын шериг кораблырларын сугга кылдында суурларже шивоннар чорудуп турар.

### Мурнуу Вьетнамда байдал

ПАРИЖ. Сайгондан Франс Пресс агентелиниң корреспондентинин дыңдап турары болза, июнь 5-те эртен, Сайгонда муруну-барынын чүгө районда туруп турар муруну чүгө вьетнам чазактын 26 батальоннар чедир күштүг шериглери Нго Динь Дьемниң чазанынга удурланып турар «Хоа-Хоа» болгаш «Бинь-Кемен» секталарынын чепсектиг отрядтарынын туруштарыкча халдаан.

ЛОНДОН. Рейтер агентелиниң корреспондентинин Сайгондан дыңдап турары бугаар алдыга, чазактын шериглери биле хоа-хоа секталык чепсектиг отрядтарынын аразында кадыг-домкун тулуучушкыннар Муруну Вьетнамда калбарган. Июнь 7-ше дүне хоа-хоа секталык отрядтары Нго Динь Дьемниң чазанын шериглерин атакалаан болгаш Сайгондан муруну-барынын талаже 100 километр черде турар Бинь-Лонг хоорайны эжелеп алганнар.

«Хоа-Хоа» болгаш «Бинь-Кемен» чепсектиг отрядтары дайынын аратк күштери-биле уаус үскүлөкшишиктер кылбас дөштүр, Меконг хемне: ча-

талга армиянын ээит бооларынын оу-биле бир самолётту аңаар аткан болгаш ол самолёт Куэмой ортудуктан муруну чүгө далайга барып дүшкөн.

### Кыдаттын Улустун-хосталга армиязынын зенитчиктери гоминданчы самолётту дүжүр аткан

ПЕКИН. Синьхуа агентелиниң дыңдап турары болза, ол чериниң шагы-биле 15 шак 00 минута турда чаккайшык 4 самолёттар Гуандун жоктуга Сватуо чоогунга КУР-нун агаар дөштүрлериниң халдап кирген. Кыдаттын Улустун-Хос-

тарынга карыштыр апарган бугу делегей байдалын дөштүр уаус күрүселерин мурунунга чүгө чугаалап, АЕШ-ның президентин Эйзенхауэр дөштүр уаус күрүселерин чөвүлө хуралынын планларын демдегелен.

### АКШ-тын президенти Эйзенхауэрнин Уэст-Пойнтинде чугаазы

НЬЮ-Йорк. Уэст-Пойнтинде америк шериг академиязынын доокучуларынын мурунунга чүгө чугаалап, АЕШ-ның президентин Эйзенхауэр дөштүр уаус күрүселерин чөвүлө хуралынын планларын демдегелен.

Оон меделген болза, «дөштүр уаус күрүселерин чыылдырар дөштүр чөвүлө хуралы болуп салгалчаларга чедир үргүлчүлө болуп катат эгелээр кезигүүнеринин чүгө эгел болуп», ол чөвүлө хуралдын соон дарыг «уаус конференциялар чорутулуп болуп». «Бот-бот-

тарынга карыштыр апарган бугу делегей байдалын дөштүр уаус күрүселерин мурунунга чүгө чугаалап, АЕШ-ның президентин Эйзенхауэр дөштүр уаус күрүселерин чөвүлө хуралынын планларын демдегелен.

«Ур-уениң болгаш чөвүлө байбык бугу-төлөпкү оруктарын өөрөңдү көрүңдө АКШ шийтирелг» деп меделген хиреинде АКШ «куштүг турушкун» моон сонгаар-даа хөдөдир апаар деп Эйзенхауэр ошалап демдегелен.

### Гоаны хостаары дөштүр шимчөөшкын Индияда калбарып мураар

ПЕКИН. Синьхуа агентелиниң дыңдап турары болза, Индиянын политикаг аны-бүрү партизанынын төлөөкчилери болгаш Делиниң көскү хамаатылары Гоаны хостаары дөштүр Делиниң хамаатыларынын демиселаниң фронтуну тургузарын шийтирелген. Бо организация чыскаалдар болгаш мунгилер эртерин, база ол ышкан Гоаны хостаары дөштүр

шимчөөшкынни деткирипте акша-хөргөл чыылдырарын боудун сорулгазы кылдыр салын турар.

Неделя сайында үрөп «Нью Эйдж» боудун сөзүгү дугайында «Гао дөштүр демисел бугу индий улустун демисел болуп» деп бижип турар.

### Хатояманын меделгели

НЬЮ-Йорк. Юнайтед Пресс агентелиниң Токиода корреспондентинин дыңдап турары бугаар алдыга, парламентиниң адакы палатасынын бюджет комиссиясына чүгө чугаалап тургаш, Япониянын премьер-министри Хатояманын

меделгени болза, Япониянын дөштүрлеринге атомнуг бомбанын курлавыларын тургузар дугайында АЕШ дилег кылдыр апарар идыг дилегин ол күүсеткен.

Бо чылдың июнь 11-де үңгөн № 117 фельетонун бирги абзацын «Июнь 3-түн (3311) «Шынның» дертук арнында хүнү» деп номчуур.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

**ЧАГЫКЧЫЛАРГА**  
**„Ш Ы Н“**  
**солунну үзүктөл чокка алыры-биле чагыдылганы уадыры чугула**

Чагыдылганы хүлээп алырын, а ол ышкан чагыдылганын хуусазын уадырын харылаанын бугу-ле интталары, салбырлары, агентилери база почталоннар чорудуп турар.

«Союзпечать».

**КЫЗЫЛДЫН БАШКЫ УЧИЛИЩЕЗИ**  
**1955—56 өөредилге чылында орус болгаш тыва салбырларнын 1-ги курстарына өөреникчилер хүлээп алырын чарлап тур**

Хүлээп алырынын экзаменери: орус дылга (азс-биле болгаш бижимел-биле), математикага (азс-биле болгаш бижимел-биле) база Конституцияга (азс-биле) шыгалдалар тудар.

Чеди чыл шкoolанын азы ортума шкoolанын чеди класын дооскан, 14-тен 30 хар чедир наамыг кижилерин хүлээп алыр. Тыва салбырга кирерлер үстүнде айттылган эртерменден ангыда тыва дылга (азс-биле болгаш бижимел-биле) экзаменин база дужаар.

Хүлээп алышыны дугайында билдиришкынни педучилищениң директорунга дараазында капысыраларыг кириер:

1. Билиниң дугайында херечилел (богу-биле),
2. Төрүтүгениниң дугайында херечилел (богу-биле),
3. Автобиография,
4. Кадынын байдалынын дугайында шызылга,
5. Шериг албан-хүлөөлөгө хамаарылганын дугайында шызылга (шериг албан-хүлөөлөгө),
6. Үш фоточурдуктар.

Кирип турар 16 харыг болгаш оон өрү наамыг кижилер паспорттуг болуп ужураг. Билдиришкыннени июнь 1-ден июль 31-ге чедир хүлээп алыр. Педучилищеге хүлээп алдыган араттарың болгаш тыва колхозчуларың уругларың күрүнең долу хандырылганын турар, өөрү өөреникчилер өөредилгенин шынарында хамаарыштыр иштедиң алыр.

Билдиришкынни мындагы адресче чорудар. Кызыл хоорай, Ленин кудумчузу, бажык № 2, Кызылдын башкы училищени.

ДИРЕКЦИЯ.

**Өртеңгенде чүнү кылза чогуурул?**

Өртеңген бирги, ийги болгаш үшкү чадалардыг болуп. Өртеңниң бирги чадалында көш кызыл жакыга бээр, ийги чадалында сугланы бээр, а үшкү чадалында көш быжып, хөмүрленди солдугулай бээр.

Өртеңниң бирги чадалында, калган көш кылза бергенде кара-хүрөн өнүгү марганецтиң ажыг калыини ширтке азы олоколонга экилдегеш оон-биле чинээр. Чини салырга арыг маржанын азы арыг чымчак пестү ажылгаары чугула.

Карак өртеңгенде үнүш саржааның, дус чок ак-саржагың азы ак-чигириниң экилдири-биле чинээр. Аңаа шай шопулаанын бир ишти борнаа кислотаны бир стакан хайындырган сугга хөмүлүп алыры чугула. Эртинер, думчүк үттери, карак кежи өртеңгенде вазелин-биле, азы дус чок саржаг-биле чаар дерек.

Өртеңниң ийги болгаш үшкү чадаларында марганецтиң ажыг калыини экилдири-биле чинээр азы марганецтиң ажыг калыиниң, спирттиң экилди-

рининде кылган чүдү-биле шарыар. Бир эвес ону ынаар кылды болгунмас болза, курга марл-биле азы өске арыг пөс материал-биле шарыар. Өртеңген черлерин ноу-биле чаап болбас.

Өртеңген кижиге дузаны чедирбишаа, өртеңген черге халдыар курттар кире березин дөштү арыг-шеверин өң шыгымы салгыры чугула. Суглангыларын черге дүрбүп болбас. Бир эвес кижиниң хей өртеңген көшкө чыпшына берген болза, ийги сугга азы ширтке сун каан хачы-биле өртеңген черге чоошталтайн кезип каалтар.

Бир эвес кижиниң өртеңген чери үштү болза, ол кижини арыг чымчак ак чорган-биле шуглаар, вазелин-биле деп үштүгү хандымында кылган амни 15—20 дамыны ижиртп болгаш ийги шайны бээр.

Өртеңген кижиге баштайгы дузаны көртүскөн соонда эмнеде черинче ону доп-доран чорудар херек.

Тыва областың Санитар-чырыдышкын бажыны.